

SLOVENE

Političen list za slovenski narod.

Pe pošti prejemnik:

za

celo leto naprej 26 K — h
pol leta 13 „ — „
četrt 6 „ 50 „
mesec 2 „ 20 „

Vpravljenju prejemnik:

za

celo leto naprej 20 K — h
pol leta 10 „ — „
četrt 5 „ — „
mesec 1 „ 70 „

Za pošiljanje na dom
20 h na mesec.

Narodno in Inštrate
sprejema upravnštvo v
Katol. Tiskarni, Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rekopis se ne vračajo,
nefrankovana pisma ne
vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-
niških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izven
nedelje in praznike, ob
pol 6. uri popoldne.

Štev. 127.

V Ljubljani, v petek 6. junija 1902.

Letnik XXX.

Kraljestvo zlata.

Poleg starih kraljestev se dvigajo nova kraljestva kapitalizma, nepremagljivejša in močnejša od onih. Zgled takega zlatega vladarja je Pierpont Morgan. Rojen leta 1837 v Hartfordu (Connecticut), bi se bil lahko veselil majhnega števila milijonov, ki mu jih je zapustil oče — bankir (stari oče je bil navaden kmečki krmar). A Morgan se je lotil z energijo spekulacij, o kakoršnih pri nas niti pojma nimamo. Združivši se z drugimi Krezi, je najprej osnoval celo mrežo kapitalističnih zvez. Z obdudovanja vredno predznostjo se je lotil nevarnih spekulacij in jih izvedel v svojo korist. Nam je milijon najvišja svota, Morganu in tovarišem je enota, s katero računajo. Pravo bistvo kapitalističnega gospodarstva se vidi v teh podjetjih.

Morgan ni ne obrtnik, ne tovarnar, ne posestnik kake železnice ali ladje, in vendar mu rastejo iz železnic, rudokopov in ladij milijoni. Tu ustanovi družbo, tam okrepi drugo, da zopet tretjo ubije, snuje zveze, posoja in jemlje. Železnico kupi in proda, kakor kos platna. Zdaj je ravnatelj kakih dvajsetih železničnih družb, predsednik sto denarnih zavodov, zavarovalnic, rudokopskih društev. Pol novega sveta je pod njegovim vplivom. Pri njegovi mizi se združujejo telefonske in brzojavne žice iz vseh delov sveta, in on daje povelja in vodi podjetja z neumorno delavnostjo.

Ko je pred sedmimi leti zmanjkalo v blagajni Združenih držav zlata, ji je Morgan hitro pomagal. Z nekaj tovariši je kupil od države toliko papirjev in jih plačal s čistim zlatom, da je bila državna blagajna na čistem.

Nedavno je jeklena industrija v Ameriki vsled konkurence tako trpela, da je prišla že v resno nevarnost. Morgan in Carnegie sta zasnovala »trust« jeklene industrije,

v katerega sta sama vložila 5770 milijonov frankov. To podjetje se je tako obneslo, da se Carnegie odeslej »v pokoju« zabava s tem, da pregleduje in urejuje svoje milijone. Morgan pa neče stopiti z bojišča, ampak je vedno podjetnejši in drznejši. Pravijo, da ima zdaj okoli 400 milijonov frankov premoženja, ki je v njegovih rokah samo sredstvo za nadaljnje premoženje.

Poročali smo že o trustu trgovskega ladijevja, katerega snuje Morgan proti Angleški. Dela se čisto skrivaj, in ni znano, katere družbe so že vstopile. A nemška in francoska podjetja se mu kar ponujajo, ker vidijo, da zoper tako moč ne morejo konkurirati. Tako misli Morgan težišče svetovne trgovine privleči v Ameriko.

In kaj dela Evropa na gospodarskem polju? Svobodomiselnost uganjajo in »klerikalizem« pobijajo, pri tem pa peša velika gospodarska sila narodov. Treba bo, da se »stari svet« začne braniti proti »novemu«.

Gospodarske razmere na Hrvaškem.

Iz Zagreba 31. maja.

Zagrebska obrtno-trgovska komora je izdala zanimivo poročilo za prešlo leto. Iz tega poročila se vidi, kako Hrvatska v gnetnem pogledu ne napreduje, kakor bi mogla, nego da v mnogih strokah nazaduje. Zakaj ni na Hrvatskem pravega napredka v gospodarskem pogledu, je seveda največ kriv njen sedanjí položaj v zvezi z Ogrsko, ki svojo zaveznico zanemarja v vsakem pogledu. Da se ta nena ravni odnošaj odstrani, zahteva imenovana komora, da se pri zagrebški deželni vladi uredi posebni oddelek za trgovino in promet in da se bivši hrvatski odsek pri trgovskem ministerstvu zopet ustanovi s svojim prejšnjim delokrogom. Deželna vlada bi morala vendar slednjič izpregledati, kako vse nazaduje, kako narod beži trumoma iz zemlje,

kjer nima nobene zasluzbe, kako so opustela nekdanj po svoji trgovini cvetoča mesta ter zdaj komaj životarijo.

In zakaj vse to? Zato, ker je na Hrvatskem od Ogrske uvedena čisto kriva prometna politika. Na Hrvatskem sta dve prometni struji: ena teče proti iztoku, kamor bi se moglo lahko izvoziti industrijalno blago, a druga proti zapadu za izvoz sirovin. Zato bi bile potrebne železniške zveze, a teh ni in jih ni mogoče dobiti. Tarifne razmere in vozne osebne zveze so tudi take, da pređijo vsak živahnejši promet, odpirajo pa širom vrata tuji konkurenciji na škodo in in propast domačega prebivalstva. Na Hrvatskem ni potrebnih železniških zvez, a ravno tako tudi ne potrebnih vodnih potov. Zato se zahteva v tem poročilu zidanje železničnih prog Sisek-Knin-Spljet, čez kraje, ki imajo mnogo premoga in žum, in da bi po tej progi bil slednjič zvezan Zagreb z Jadranskim morjem skoz Dalmacijo; potem progo Banjaluka-Jajce in Pakrac-Požega ter Karlovac-Metlika-Ljubljana in Krapina-Poličane.

Po teh poslednjih železnicah bi bila Hrvatska zvezana z zapadnimi deželami za izvoz svojih sirovin, kamor jih danes težko pošilja radi krivične tarifne politike ogrske. Pravijo, da so tarifne stavke za južno Nemčijo in Belgijo v prispodobi z onimi iz Rusije in Italije v istem pravcu višji in pošiljatni čas mnogo dalji. In to je vzrok, da se lažje razprodajo proizvodi teh dežel nego hrvatski.

Posredovanje v trgovskih poslih otežuje bitno tudi ta okolnost, da je pošiljanje iz Trsta v Sarajevo preko Zagreba mnogo ceneje nego od Zagreba v Sarajevo; proga Reka-Sarajevo skoz Zagreb

je mnogo ceneja nego Zagreb-Sarajevo, a tako tudi od čeških postaj preko Trsta v Sarajevo in Banjaluko ceneje nego prek Zagreba; tako gre n. pr. sladkor ceneje na Reko in od tod nazaj v Karlovec nego direktno prek Zagreba v Karlovec!

Za to se Zagreb ne more razviti kot tranzito postaja nego samo za bližnjo okolico. To je le en primer, ki kaže mažarsko tarifno politiko v pravi luči.

V poročilu se zahteva tudi regulacija Save in Kolpe do Karlovca ter prekop Vukovar-Samac, kar bi silno pospešilo promet. Toda bati se je, da po hrvatskih mažaronih ne pride nikdar do dela v tem pogledu. Zato treba energičnih ljudi ne pa lenih kimovcev, kakoršnih je polna mažaronska stranka.

Tudi v gospodarstvu ni pravega napredka. Moglo bi se reči, da nazaduje v vseh strokah, le vinogradstvo je napredovalo v najnovejšem času. Samo treba bo najti kupcev za hrvatsko vino; za to se bo moralo zavzeti domače gospodarsko društvo.

Obrtna podjetja večidel nazadujejo, čemur se ne smemo čuditi, ko kmečko prebivalstvo vedno bolj osiromašuje; neke narodne obrti so že popolnoma propale; ubila jih je deloma seveda tudi velika industrija. V novejšem času razaduje posebno stavbarska obrt, ker se vedno manje zida.

Število vseh podjetij je pa vendar l. 1901 naraslo od 19.648 na 20.018., a to le pri obrtih za jedi in pijače ter pri trgovini in prometu, druga pa so vsa nazadovala. Število denarnih zavodov se ni povečalo. L. 1901 je bilo 8 bank in 16 hranilnic z skupnim premoženjem 16,150.850 kron, s čistim dobičkom 1.966.201 K. Uložkov je bilo pri vseh zavodih 64,986.697 K. Pri avstroogrski

LISTEK.

Spomini na sv. deželo.

Piše Ivan Knific.

Palestina, sveta dežela! Nekam hitreje nam bije srce, ko izgovarjamo ti dve imeni. Kolikokrat smo si že v duhu predstavljali one kraje, kjer so se vršile največje skrivnosti naše sv. vere, kraje, kjer je tekla zibelka krščanstva! Pač si želi vsako verno srce, da bi enkrat obiskalo te svete kraje. Razmere pa so navadno take, da je le malo komu dano, raz Oljako goro zreti na mesto Jeruzalem, obiskati Kalvarijo, moliti pri Božjem Grobu, romati v Betlehem itd.

Ker sem imel o Veliki noči nekaj časa, sem porabil to priliko, da sem potoval v daljno Palestino in si ogledal nekatere najimenitnejše kraje krščanstva. Neštetokrat so se tudi med Slovenci že opisovali ti kraji; bilo bi torej odveč, da bi jih natančneje opisoval še jaz. Omeniti hočem le nekatere stvari, ki sem jih sam doživel v Palestini, in povedati, kak vtisk so name napravili ti kraji. Obnoviti si hočem nekatere spomine na sv. deželo

I.

Ob sueškem prekopu. Solamen miseris

Dolga je pot iz Avstrije do Palestine. Sedem dni potujejo romarji od doma do

Jeruzalema, če potujejo naravnost, ne da bi si ogledali Egipt ali kaka velika mesta ob sredozemskem morju.

Bilo je precej nemirno in viharo morje, ko smo se vozili iz Trsta v Aleksandrijo, tako da smo bili prav veseli, ko smo po štiridnevni vožnji izstopili v vroči Afriki. Kaj se pravi, voziti se po razburkanih valovih, to ve le oni, ki je že kdaj poskusil tako neprijetno vožnjo, ko se ziblje ladja na levo in desno, nazaj in naprej, in ko se z ladjo vred ziblje tudi — želedece.

Izstopil sem torej v Aleksandriji in obiskal naše rojake Slovence, ki so me sprejeli nad vse prijazno. Ker se mi ni posebno mudilo, sem sedel na železnico in se peljal še dalje proti jugu, proti Kahiri in piramidam, odkoder sem se vračal mimo sueškega prekopa. Na cvetno nedeljo sem došel v mesto Portsaid, odkoder sem se nameraval odpeljati še isti dan v Jafo, edino pristanišče v sveti deželi.

Svetovnoznani je sueški prekop, ki tvori mejo med dvema deloma sveta, med Azijo in Afriko. Ta prekop je velikanskega pomena za one ladje, ki vozijo iz sredozemskega morja proti Vzhodni Indiji ali pa še dalje proti Kitajski in Japonski. Tako si n. pr. naši avstrijski parobrodi okrajšajo vožnjo za 37 dni, če plovejo skozi ta prekop, ne pa krog in krog Afrike. Pa tudi nemške, laške, francoske in angleške ladje se pridno vozijo mimo Portsaida in Sueza. Krog 5000

ladij prevozi vsako leto ta prekop, vključno, da je vožnja po njem silno draga: za vsakega potnika se mora plačati deset frankov in za vsako tona blaga 9 frankov in pol oni akcijski družbi, ki je napravila ta prekop. Ni čuda, da ima ta družba na leto dohodkov 80—100 milijonov frankov (= kron)! Nemljivih zaslug si je pri tem stekel slavni Ferdinand Lesseps, ki je vodil to velikansko podjetje. Žal, da si je to svojo slavo oblatil z umazano panamsko afero.

Tamkaj torej, kjer se pričinja sueški prekop, je pred nekaj desetletji vzrastlo mesto Portsaid. Da je mesto še zelo mlado, nam pričajo široke ulice, ki se vse križajo pravokotno, ter lepe nove palače vsakovrstnih parobrodskih družb.

Mesto živi ob samem prometu. Vse ladje, ki gredo skozi prekop, ostanejo vsaj pol dneva pred Portsaidom, da se preskrbe s premogom in živili. In kakšno življenje ti vlada v pristanišču! Kakor mravljinici plezajo Arabci ob ladji in po ladji, zraven pa vpijejo, da ti gre skozi ušesa. Nekateri prenašajo težke tovore, drugi kupčujejo z južnim sadjem, tretji vozijo potnike do ladije ali pa do obrežja. Življenje v pristanišču je pač malokje tako živahno kot baš v Portsaidu. Saj mesto glede prometa tekmuje že z Aleksandrijo, ki je bila pred nekaj desetletji še edino in največje pristanišče v severni Afriki.

Kupil sem si vozno karto in se na cvetno

nedeljo popoldan prepeljal na egiptovski parobrod, o katerem sem zvedel, da odrine zvečer iz Portsaida. Ker me je zanimalo, kako odplovemo iz luke na širno morje, sem se zvečer sprehajal po krovu in čakal, kdaj da odrinemo. Noč je pokrila s temnim plaščem vso okolico; polna luna je poljubljala s svojimi bledimi žarki šepetajoče morske valove; električne žarnice so razsvetljevale ulice in trge v Portsaidu. Samo na ladji je bilo vse mirno. Čudno se mi je to zdelo; zato povprašam mornarja, kdaj da zapustimo luko. »Mašinerija se je nekaj pokvarila«, mi odgovori; »odrinemo še le jutri na večer«. In meni se je tako mudilo na ladjo! Tu pa moram čakati cel dan in gledati na dolgočasno mesto.

Drugi dan sem se vsedel vrh ladje in pričel nekaj čitati. Mimo mene pride gospod v črni obleki in me nagovori: »Potujete tudi Vi v Jeruzalem?« Ozrem se in zagledam »tovariša v Gospodu«. »Seveda«, mu odgovorim; »če greste tudi Vi, potujeva lahko skupaj.« Dobil sem torej tovariša, ki me je odeslej spremljal celih 10 dni; tovariš, ki je delil z menoj veselje in žalost težavnega potovanja. Bil je rodom Poljak, kaplan v mestu Thornu na Poznanjskem. Ogledal si je Italijo in celi Egipt doli do Sudana. To sva si pripovedovala, kaj sva že vse doživela na potovanjih! In pripovedovati je znal g. Anton Kasprzycki, da ga je bilo veselje poslušati. (Dalje prih.)

40%

banki je promet v Zagrebu nazadoval 1. 1901 za 261%; zato je zagrebska podružnica med podružnicami na Ogrskem in Hrvatskem 1. 1901 prešla od 2. na 3. mesto, med podružnicami avstrijskimi pa je ostala na 6. mestu. Drugi bančni zavodi so imeli skoraj enak promet s preteklim letom; veče koristi pa so imele hranilnice, posebno prva hrvatska hranilnica.

V poročilu je omenjeno tudi za družništvo, ki se je začelo v najnovejšem času na Hrvatskem razvijati. Največ zadrug je uvedenih s pomočjo države po pčstavi iz 1. 1898. L. 1901 jih je bilo na Hrvatskem in v Slavoniji 180 z 20.040 članovi; poslovnih deležev so imeli skupno 75.246 v vrednosti 2.116.161 K; uplačenih deležev je bilo 1. 1901 skupno 310.297 K, a hranilničnih uložkov 45.551 K; pričuvna zaklada pa je znašala 4000 K. Te zadruge so osnovane s pomočjo državnih oblastij, in ta oblast jih hoče izkoristiti za mažarske namene. Proti tem zadrugam je osnovana hrvatska poljedelska banka, ki je začela delovati še le letos ter je do zdaj izdala že do 300.000 K za osnivanje pravih hrvatskih poljedelskih zadrug po Raifeisenovem sistemu. Mi se nadajamo, da bode to domoljubno podjetje napredovalo, ker mu je na čelu domoljubna hrvatska duhovščina. »Veresijske državne zadruge« imajo na Hrvatskem izvrstni cilj, četudi se to taji od vladine strani, pa je bila že zato hrvatska poljedelska banka tako potrebna. Da je temu tako, je najboljši dokaz silni boj proti tej banki ravno od mažaronskih krogov; zato so se je s tem večjo vneto oklenili vsi domoljubni krogi.

Dr. Rezek in Mladočehi.

Minister dr. Rezek se nahaja v izredno težavnem položaju. Kot član Körberjevega kabineta mora kolikor toliko vztrajati na vladnem stališču ter s Körberjem vred zahtevati, da se takoj po delegacijskem zasedanju prične v zbornici razprava o davku na vožne karte in predloga o donavski parobrodni družbi. Nasprotno se pa mož kajpada nerad zameri svojim tovarišem v češkem klubu, ki vztrajajo še vedno odločno na svojem opozicijskem stališču. »Bohemia« je že pred par dnevi javila, da se je Rezek že umaknil v Kaltenleutgeben in da namerava odstopiti, ker ne more služiti dvema gospodom. Včeraj je pa došel k njemu na obisk poslanec dr. Herold, s katerim sta se nad dve uri razgovarjala o predehem vprašanju. Vsepeh razgovora ni znan; ve se le to, da sta dr. Rezek in dr. Herold drug drugemu pojasnila svoje stališče.

Trozvezna pogodba.

Iz poučenih krogov v Rimu javljajo, da se že v prihodnjih dneh podpiše trozvezna pogodba med Italijo, Nemčijo in Avstro-Ogrsko. Podpisali bodo pogodbo v Rimu. Dotične zapisnike so sedaj na posebno željo predložili kralju Viktorju Emanuelu, ki jih pregleda in vrne še pred potekom tega tedna. Obnovitev pogodbe je določena na šest let, torej do konca junija 1908. Zapisnike bodo podpisali Zanardelli, Prinetti, grof Wedel in baron Pasetti.

Nunciatura v Petrogradu.

Vprašanje glede ustanovitve nunciature v Petrogradu je zopet prišlo na dnevni red in sicer je je to pot, kot javljajo iz Petrograda, sprožila ruska vlada. S to mislijo se je baje sprijaznil tudi Pobědonoscev in sicer samo radi tega, ker vkljub vsem nasilnostim ne more »ukrotiti« katoliških poljskih škofov, kakor bi rad. Vlada je uvidela, da z vsemi dosedanjimi sredstvi ne doseže svojega namena, in računa, da se jej bo s pomočjo papeževga zastopnika v Petrogradu, ki bo moral biti seveda popolno »nevtralen« mož, posrečilo izvesti vse nakane in zlomiti neupogljivost poljskih škofov. Govori se, da se je zadevno vprašanje pretresavalo v zadnjem ministerskem svetu po predlogu, ki sta ga izdelala Masalov in minister Plehwe, ter prišlo v tej zadevi do definitivnega sklepa, na podlagi katerega ruska vlada v kratkem stavi Vatikanu primerne predloge.

Izjava burskih vodij.

Angleški listi objavljajo v poročilu iz Pretorije naslednjo izjavo v Verenigingu

zbranih burskih voditeljev: Na skupnem posvetu zbrani burski voditelji odstopajo le valed tega od zahteve po popolni neodvisnosti, ker vztraja angleška vlada na stališču, da ne vodi z njimi več nikakih dogovorov, če ne odnehajo od neodvisnosti, marveč hoče pogoje enostavno diktirati; dalje z ozirom na izgube, ki jih imajo Buri in Angleži, ter na nemožnost, da bi brez miru še kdaj dobili v svoj krog nazaj vjetnike iz angleške oblasti, ter konečno v namen, da se burskemu rodu zagotovi nadaljni obstoj.

Ta izjava se bere v obliki resolucije mej drugim v listu »Times«. Vsekako se pa sme trditi, da je izjava vsaj zelo zavita, ako ne popolno premenjena. Znano je namreč celemu svetu, da so pričeli z mirovnimi pogajanjmi ravno Angleži, ki so na vsak način hoteli skleniti mir v prvih dneh junija.

Iz brzojavk.

Lord Kitchener je odlikovan z grofovsko častjo ter imenovan generalom. — Ministerska kriza v Franciji. Loubet je včeraj pozval k sebi Brissona ter mu poveril sestavo novega kabineta. Brisson je ponudbo odklonil. Vedno bolj prevladuje mnenje, da bo Combes novi mož. — Krüger in mir v Južni Afriki. V Haag je došel poseben odposlanec angleške vlade, sir Conyngham Greene, ki formalno naznanja Krügerju sklep miru in mu predloži v podpis mirovno pogodbo. — Ameriško poslanstvo pri papežu. Posebno odposlanstvo je izročilo včeraj papežu pismo predsednika Roosevelta, v katerem izraža svoje čestitke povodom jubileja. S kardinalom Rampollo so se potem pričeli razgovori o ureditvi verskega vprašanja na Filipinih. — Pretep v francoski zbornici. Pri presoji volivnih aktov je prišlo mej člani komisije do burnih prizorov mej republikanci in opozicionalci. Povod je dal lepak nekega opozicijskega kandidata, na katerem se je napadal nasprotnik. Konečno je prišlo do pretepa mej poslancema Millevoi in Bachimont. Napovedala sta si dvoboj.

Književnost in umetnost.

»Dom in Svet«

št. 6. prinaša naslednjo vsebino: Nesrečno zlato! Povest. Spisal Bogdan Vened. (Dolge.) — Planinska romanca. Zložil Cvetko Slavin. — Ob vse bogastvo... Silhueta. Spisal Fr. Ks. Steržaj. — Pavlina Pajkova. Literarna študija. Ob obletnici pisateljice smrti spisal Milan Pajk. — Od Save do Bospora. Potopisni spomini. Napisal Iv. Knifi. (Dolge.) — Moj vrt je srečal maj... Zložil Leo Levič. — Razvoj španskega jezika. Zgodovinska črtica. Sestavil dr. Karol Glaser. — Trtje in povrtje. Zložil Anton Medved. — Divji lovec. Narodni igrokaz s petjem v štirih dejanjih. Spisal F. S. Finžgar. — Iz Kranjske na Goriško — pod zemljo! Tehnična dela pri bohinjskem predoru. Popisuje Livski. — Moj novi dan. Zložila Ljudmila. — Slovo. Slička. Zložil Ivo Danič. — Oda. Zložil Jožef Bekš. — Zadnji spev... Zložila Mira. — Duša je poromala... Zložila Mira. — Književnost. Slovenska književnost. Knjige »Slovenske Matice« za leto 1901. Vojvodina Kranjska. Knezova knjižnica. Slovenske narodne pesmi. Poezije. Vseučiliški Zbornik. Bled in okolica. — Hrvatska književnost. Slavenska knjižnica. — Češka, poljska, ruska in druge književnosti. — Glasba. Koncert pevskega društva »Smetana«. »Glasbena Matica«. Officium Defunctorum. — IV. shod slovanskih časnikaev v Ljubljani. — To in ono. Naše slike. Domača umetnost. »Slovenska Matica«. Poljaki o Slovencih. Tiskarne na Kranjskem. Pogozdovanje Krasa. Ljudevit Tomšič. Češka stenografija. Pavel Albiro. Antonin Lhota. Ignacij Hořica. Španski kralj Alfonz XIII. Predsednik Pavel Krüger. S. A. Andree. — Oglasi s smešnicami. — Šah na platnicah. — Nove knjige na platnicah. — Slike. Herodijada. — Srce Jezusovo. Slikal Grohar. — Pavlina Pajkova. — Od Save do Bospora. Carigrad. Ožgani steber na Divanski ulici. Zadaž možja Atyk - Aly - paševa. Seraskerat. Turška gospa v pouličnem oblačilu. Carigradska Grkinja v domači obleki. — Iz Kranjske na Goriško — pod zemljo! Od bohinjskega predora: Stavbe pred predorom, vrez in vhod v rov, nad njim hišica s strojem za zračenje. V ozadju Črna gora z znamenjem za smer predora. Vrez pred predorom in pogled na stavbo. — Vinjete. — Geometrija. — Turka molita. — Španski kralj Alfonz XIII. v jahalnici. — Predsednik Pavel Krüger.

»Slovenski učitelj«.

Vsebinska 11. številka letošnjega letnika tega glasila kršč. mislečih učiteljev in vzgo-

jiteljev je naslednja: Reforma katehetskoga pouka I. — Jezuitska šola v Ljubljani (1597 — 1773.) Piše Viktor Steska. Konec. — Učiteljska zborovanja. — Dopisi: Iz Ljubljane. Z dežele. — Slovarstvo: Pedagoški Letopis 1901. Realna knjižnica. — Šolske vesti. — Drobline.

Žalostne gospodarske razmere

Z Dolenjskega, 25. maja.

Ob pogledu v bodočnost našega ljudstva mora človeka pretresti strah in groza. Vse propada in pojemlje, kmet in obrtnik, pa tudi marsikateri trgovec že šteje dneve, ko mu boben zapoje pod oknom. Propad kmečkih domov je pogibelj za obrtnika in trgovca. To čutimo tudi v naši okolici. S kmetov vse beži v Ameriko, da se ondi rešijo pogina. V domovini ni obstanka, ker ni nobenega zaslužka in stroški so pa vedno večji od dohodkov. Mnogi se sicer vračajo iz Amerike v domovino, a zopet zapuščajo dom, ki jih ne more preživljati. Ako pojde tako naprej, kmalo bodo prazne vasi in sela. Pravi vzroki bede in revščine so sicer slabe letine, razne uime, pa tudi že neznosna davčna bremena. Ne smemo pa prezreti, da je mnogo krivde v ljudstvu samem. Ta krivda seveda ne zadeva niti polovice prebivalstva, a mnogim je vzrok propada. In ta krivda je lehkomišelnost, ki se večkrat druži z malomarnostjo in zapravljivostjo. Varčnosti ne poznajo ljudje, zato so večkrat žrtve neusmiljene sebičnosti in široke vesti. Tako pridejo mnogi v roke krvosesom, ki jim konečno še kožo pot gnejo čez glavo. Saj je obče znano, da na vsakem trgu in semnju srečavaš znane obraze, ki iščejo le zabave in tako sami sebi kopljejo gospodarski grob. Taki zapečjaki in veseljaki se kakor muhe love na razne limance zviti ljudi. Tako se dobe osebe, ki po malem začenjajo posojati prihajadem proti visokim obrestim. Vsak nov dolg se mora seveda v gostilni zaliti pri obloženi mizi. Obresti rasto in dolg se množi, pajek je v mrežo ujel bedasto muho. Zgodi se celo, da si upnik sam izposodi pri denarnem zavežu po 5%, da razposoje po 8 in do 10%. Prišteti pa je treba še razne priklade v drvi, žitu, krompirju. Slepce sam ne vidi, da morda plačuje 20% od svojega dolga, ki ga je pognal po grlu. Vsak korak čez tak prag zapíše kreda na steno, dokler ni račun gotov v svoti, ki presega gospodarske moči zapečjanega kmeta. In kaj vse ta popije in poje za drag denar! Počepino mu dajejo v zaprtih steklenicah kot drago starino. Ko revež spozna zmoto in prevaro, je že prepozno, ker je le še dninar pod svojo streho za upnika, ki se smeje v pest. Saj se je dogodil neverjen slučaj, da je veseljak pripeljal na trg voz žita. V gostilni pije z brato, proda žito, konečno še konja in voz ter z omamljeno bučo prazen tava domov, kjer ga čakajo lačni otroci in žalostna žena. Drugi je teleta pripeljal, da ga proda in plača davke. Teleta proda gostilničarju za 12 gld., denar zapije; sedaj pa se spomni, da je mislil plačati davke. Za mlade ljudi je seveda šumeča godba ona privlačna sila, kateri se mlade pete ne morejo ustavljati. Godba pa je, to je stara istina, za mnoge ljudi omotca, ki jih je že mnogo omamila ter vrgla v pogubo. Sedaj pa vprašam: Kdo je več kriv nesreč in žalosti: lehkomišelnost ali kruta sebičnost in brezvednost? Prva je obžalovanja vredna, a druga najhujše obsodbe vsacega prijatelja našega ljudstva. Da tisočeri se jokajo, da se eden veseli. Zato naj bi vsak pravi domoljub ljudstvu vedno zabičaval treznost in varčnost ter svaril ljudi pred pijavkami, ki narodu izsesavajo srčno kri.

Izpred ljublj. porotnega sodišča.

Jeza med fanti.

Zaradi hudodelstva uboja so bili toženi 33letni hlapec Peter Stirn iz Babnegavrt, 23 let stari posestnikov sin Janez Lombar iz Trstenika, Peter Zupan, 21 let star kajžarja sin iz Babnegavrt in Jožet Merkuta, 26 let star posest. sin iz Očadovelj.

Na veliki ponedeljek zvečer srečali so obtoženci, vračaje se iz Gorič, Tenetiške fante; prijateljsko se med seboj pozdravijo, le Merkuta in Zupan sta se boljje odstranjeno držala, vendar pa ni prišlo do nika-kega prepira in obe družbi sti se razšli vsaka na svojo stran. Jože Merkuta imel je pa na Jožefa Markoviča že staro jezo, in kakor soobdolženci trdijo, izrazil se je že preje, da bo, če nalete na Tenetišane, takoj udaril. Za izvršitev tega dejanja pregovoril je svoje tri tovariše, in ko so se obrnili Tenetišani zopet proti Trsteniku, pustili so jih, skriti za Jeričevo hišo, naprej, a ti so le pred hišo Lucije Gregorc nekoliko razgrajali ter se zopet vrnili nazaj. Med tem časom so se oborožili obdolženci s kolmi, se skrili pri prvem mostu pod Pangersico tik ceste v neko hosto, a ko so Tenetišani mimo prišli, planili so s kolmi nanje in jeli po njih udrihati in jih pognali v beg.

Jože in Janez Kern sta bila le lahko poškodovana. Jože Markovič pa, ki je nekoliko od zadaj ostal, dobil je močne udarce

po glavi, tako da se je zgrudil na tla in je vsled dobljenih poškodb drugi dan na svojem domu, kamor so ga njegovi tovariši še tisto noč prinesli — umrl. Obdolženci zvrčajo krivdo eden na drugega, le to priznavajo prvi trije — da jih je Markuta k temu dejanju napeljal. Stirn pravi, da je on le enega po hrbtu udaril, da je pa potem Markuta Markoviča 2krat tako po glavi udaril, da se je ta zgrudil. Lombar trdi zopet, da je imel le eno vejo, da je sicer skočil za enim, da ga pa ni udaril. Zupan se izgovarja, da je enega Kernovih fantov udaril, da je pa Markuta Markoviča po glavi udaril. Markuta pa pravi, da sta se le Stirn in Zupan izmislila napad, da sta ta dva Markoviča pobila, on pa ga je le enkrat od zadaj udaril. Porotniki so vse štiri obdolžence krivimi spoznali. Pred izrekom sodbe popraš g. predsednik Pajk očeta ubitega Markoviča, koliko odškodnine da on zahteva, na kar ta odgovori, da nič, ker ni imel svojega sina na prodaj.

Sodišče je obsodilo: Petra Stirn na pet let, Janeza Lombara na dve leti, Petra Zupana na pet let in Jožefa Merkuta na šest let težke ječe, poostrene z enim postom vsaki mesec.

Preveč ga je »poongavil«.

S sulico »vahtarico« je ubil 19 letni hlapec Peter Sedlar iz Kosez pri Vodcah Janeza Rozmana. V soboto, 3. maja zvečer namreč sešlo se je nekaj fantinov v Globočnikovem hlevu v Vogljah ter so pili žganec. Bili so malo dobre volje. L. obtoženec se je nekoliko sporekel s hlapcem Janezom Rozmanom. Pričela sta se eden drugega zmerjati. Preprij je trajal med njima tudi po odhodu fantov — še blizo vaške lipe. Tu je Rozman zmerjal Sedlarja s »pripencecem« ter z »vahtarico« po tleh drsal tako, da se je to od daleč slišalo. Ko gre Janez Rozman v spremstvu dveh tovarišev po vasi in ko pridejo v bližino Burgarjevega hleva, zapazi Jože Zupanc nekoga, ki je hodil tik pota po travi in ki je skrival za hrbtom sulico, ter se mu pridruži. Janez Rozman in tovariš za-ostaneta ter gresta v Tavčarjev in potem še v Oslov hlev. Zupanc in Sedlar — ta je bil namreč tisti fant, ki je skrival sulico za hrbtom — kreneta pa proti Zumrovi hiši, kjer se je Zupanc z dekle razgovarjal, Sedlar je pa med tem legel na tla. Kmalu nato se je slišalo upitje Rozmanovo »auf« in pridušanje. Brez kakega povoda ali izizzivanja je namreč Sedlar stekel po travi do Rozmana in ne da bi kaj spregovoril, ga začel udrihati s sulico po glavi, pri čemur se je Jan. Rozman že po drugem dobljenem udarcu nezavesten zgrudil in vsled na glavi dobljenih smrtnih ran v nekoliko trenutkih umrl. Obdolženec ne taji dejanja, izgovarja se le s tem, da ga ni hotel usmrtiti in da ga je k temu dejanju zapeljal Zupanc, ki mu je baje rekel: »Pojdi no, pojdi, pa ga malo udari in malo poongavi, kaj bo tako upil«, in da je še-le na to šel in ga udaril. Priča Zupanc temu zagovoru oporeka. Porotniki so izrekli enoglasno krivdo in sodišče ga je obsodilo, uvažuje prevladajoče olajšavne okolščine, na tri leta težke ječe, poostrene z enim postom vsaki mesec.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 6. junija.

Osebnosti Finančni minister je imenoval tajnika tukajšnje tobačne tovarne, gospoda Morica Topolanskega, za nadzornika te tovarne. — Predsedništvo tržaške nadzornice imenovalo je sodnega vežbenika Franca Vidmarja avskultantom. — Poštni praktikant v Mariboru, g. Adalbert Pučelik, je imenovan poštним asistentom za Zidani most. — Okr. zdravnik v Velenju je postal gospod dr. Janko Serbec, dosedaj zdravnik v Sošanju.

Izleta na Šmarno goro se vdeleži tudi deputacija hrvaške delavske organizacije iz Zagreba.

Nadvojvoda Rainer je prišel danes v Maribor.

Cesarjev dar. Cesar je podaril za zidanje podružne cerkve v Veliki vasi, župnija Brda ob Šmohoru 800 K.

Osebnosti s Koroškega. Poročil se je dné 2. junija v Prevaljah gosp. Josip Stopár, asistent južne železnice v Sinčevsi, z gđno Josip. Lahovnik-ovo, iz znane rodoljubne družine. Poročencema: Prirčne čestitke! — Po daljši bolezni je v nedeljo dné 1. rožnika v Logivasi nad Vrbo umrl obče priljubljeni župan in posestnik, g. Janez Černic, star 45 let. Bil je mož trdnega, vernega in narodnega mišljenja, ki svejega prepričanja ni nikdar zatajil. Zvesto je podpiral naše narodno gibanje in skozi šest let je ugledno vodil našo občino. Zapustil je ženo in 8 otrok. N. p. v m.!

Solski voditelj g. Jan. Mak je prestavljen iz Glinj na Ojstrico.

Učiteljski dom v Celovcu. Glede sprejema gojencev opozarjamo na oglas društvenega odbora v včerajšnji številki našega lista. — Društvo napravi izvanredni občni zbor v sredo dne 11. junija v gostilni pri »Zlatem studencu«, Lidmanskjeve ulice, ob 4. uri popoldne. Na dnevnem redu je: 1. Sklepanje o opravi vlniku. — 2. Poročilo o pričetku delovanja. — Neimenovan dobrotnik v Celovcu je društvu poklonil znatni dar 1000 kron. Naj bi našel prav obilo posnemovalcev!

Odlikovanje. V Veliki Porečici v Savinjski dolini sta bila č. g. Janez Košar, župnik v Galiciji, in g. Franc Roblek, veleposestnik iz Zalca, soglasno izvoljena častnima članoma.

Obdinske volitve na Koroškem. Liberalci koroškega deželnega zbora so razdelili obdino Logovas ne iz stvarnih, marveč iz zgolj političnih in narodnih ozirov, da storijo uslugo nemškutarjem. Minuli teden so bile obdinske volitve za novi obdini. V Logivasi so volili dne 26. maja in so bili soglasno izvoljeni slovenski odborniki. Liberalca sta v tej občini menda samo še dva! — V Lipi so volili dne 28. maja. Z znanimi zvijačami in nečednimi pripomočki so zmagali nemškutarji. Vodil jih je učitelj Resch.

Nekoliko nemške »kulture«. Iz Velikoveca se poroča: Dne 31. maja so se vračali nekateri romarji, brčkone iz Tinj, skozi mesto domu. Tisti, ki je nosil križ, je pred neko prodajalnico malo postal, ko pride ali prijezdi za njim g. Henrik pl. Aichenegg, posestnik na Vinogradu. Morda je res fant stal s križem sredi ceste in tako pot oviral, morda tudi ne, mi tega ne vemo, a vsekako so besede, katere je imenovani plemcnitaš zarohnel na fanta, grozne: »Poberi se s svojim Bogom k vragu« (Scherr' dich zum Teufel mit deinem Herrgott!) Res daleč je dovedla nekatere ljudi preobila — kultura.

Deželno razstavo nameravajo napraviti l. 1905. v Celovcu.

Ljudske knjižnice snuje celovška kmetijska družba. Združiti jih hočejo s šolami, zlasti tam, kjer so nadaljevalni tečaji. V knjižnicah hočejo zbrati zlasti poučnogospodarske knjige. Kakšen bo uspeh, bomo videli.

Celovsko porotno sodišče ima zasedanje od 2. do 10. junija. Obtožencev je 19 in sicer: radi poboja in umora 5, radi ropa 3, radi goljufije in poverjenja 5, radi nenaravnosti 4, radi tatvine 2.

Dolenjski vlak bode vozil odslej vedno za pol ure hitreje. Tako je sklenila posebna komisija.

Prememba posestva. Bahovčevo hišo v Florijanskih ulicah je kupil g. Vilhar.

Pridni posli. Odbor c. kr. kmetijske družbe v Celovcu je v zadnji seji podelil družbeno srebrno častno svetinjo 9 poslom, ki že dolga leta zvesto in pridno služijo eni in isti hiši. Med odlikovanimi sta tudi: Jurij Jamnik, 25 let hlapec pri Ign. Slamoniku na Djeksah; Mart. Senk, 25 let hlapec pri Jos. Sajovicu na Jezerskem.

Izlet v Ruše napravi 15. t. m. »Bralno in pevsko društvo Maribor«.

Kaj dela žganje. »Mir« u se poroča iz Dobrlevasi: Neki fant iz Podjune se je pripravljaj na praznik sv. R. Telesa s tem, da se je celo noč potepal okrog; še na praznik zjutraj so ga videli pijanega na Dobravi. Potem gre domu in se preobleče, nato se zopet vrne v Dobrovas k procesiji, kjer so ga ljudje videli — menda še pijanega. Opoldne se vrne domu. Po južini gre na skedenj, odkoder se ni vrnil; zvečer ga gredo klicat k večerji, a ga najdejo — mrtvega! Preobila pijača mu je skrajšala mlado življenje. Najboljša pridiga za vse, kateri jo hočejo poslušati! Posvečuj praznik!

V prepad, globok 10 metrov, je padel v hosti pri Sladki gori na Stajerskem posestnik Jožef Hofbauer. Pretresli so se mu možgani. Čez dva dni je bil mrtev.

Prebivalcev na Reki je po izjavi statističnega urada 39.542. Slovencev našteva 2.251, Lahov 17.354, da bi pa število hrvaškega prebivalstva kolikor mogoče prikril, razcepi Hrvate na ta način, da našteva poleg hrvaškega razne »jezike«: »ilirski«, »slavjanski«, »slovaški« »češkomoravski«.

Kljub temu se vidi, da je večina prebivalstva na Reki slovaška oziroma hrvaška. Mažarov navede 2.842.

Denar ali življenje! Neki Iv. Kargler se je peljal z biciklom v nedeljo popoldne iz Solkana v Kanal. Na sredi ceste pa ga naskoči nenadoma neki mladenič z velikim kamnom v roki, ga ustavi in zakriči nanj: »Ali denar ali te ubijem!« Biciklist mu je dal 58 vinarjev, kar je imel. Napadalec, nezadovoljen s tem, ga je preiskal, ali ker ni nič našel, ga je spustil. Biciklist je šel takoj nazaj v Solkan ter naznanil vse orožnikom, kateri so pa kmalu dobili v nekem grmu napadalca. Imenuje se Jos. Simnič, je 19 let star, doma iz Tolminskega Loga. Pripeljali so ga v Gorico v zapore. Pravijo, da vse pripozna.

Izplačevanje dohodkov duhovnikom. Državni poslanec dr. Stojan je vložil pri finančnem ministerstvu prošnjo, naj bi se duhovnikom, katerih bivališče je oddaljeno od sedeža davčnega urada, pošiljali dohodki potom poštinih nakaznic ter anticipando. Ministerstvo je ugodilo prvi prošnji ter naročilo podrejenim oblastvom, da se kongrua, remuneracija za vero, kakor tudi obresti od ustanovnih kapitalij na zahtevo dotičnega, od davčnega urada oddaljenega duhovnika izplačujejo potom poštinih nakaznic, kakor je to že v navadi pri učiteljih. Vse zadevne podrobnosti bodo določila deželna finančna oblastva. Drugemu delu dr. Stojanove prošnje pa ministerstvo ni moglo ustreči, ker se pojavljajo premnoge težkoče.

Schumijeva afera. V Zagrebu so že izpustili iz preiskovalnega zapora vodjo Schumijeve filijalke Winttra in trgovca Kolmanna, a preiskava se še nadaljuje. Oba zatrjujeta, da je Schumi prodal zagrebško blago vredno 150.000 K Kolmannu za 24.000 K le pod pogojem, da je zopet od Kolmanna odkupi za 80.000 K, ako bi Schumi dobil posjilo in bi mogel svoje upnike zadovoljiti.

Čisti iznos davka na žganje, ki se po zakonu iz l. 1901 porazdeli mej posamezne kronovine, znaša za dobo od 1. sept. do 31. dec. l. l. 7.957.178 K 42 v. (proračunavalo se je 6-4 milj.). Od tega odpade 2.232.200 K 60 v. na račun podavčenja dne 1. sept. Od tega davka dobi Kranjska 360.086 K 20 v., Koroška 240.370 K 45 v., Štajerska 372.992 K 74 v., Goriška 25.765 K 34 v., Istra 25.598 K 24 v., Trst 37.390 K 78 v. Največ dobi Galicija, namreč 2.255.247 K, potem pa Češka 1.496.570 K.

Sleparski bolniški sluga Dragotin Železnik iz Zagorja na Stajerskem, star 32 let, bivši sluga v zagrebški bolnici, je izvalil od kuharice Neže Makušek gotovine 404 kron, obetavši ji ženitev. Ko je imel denar v žepu, Železnik ni več mislil na ženitev, ampak je iz Zagreba z denarjem pobegnil. Na pot si je vzel tudi od nekega bolnika havelok, hlače in 14 kron. Policija sedaj bolniškega slugo išče.

Z Reke. Vladajoča nalezljiva bolezen stankanja ni še tukaj izginila. Pojavila se je pri zidarjih in klesarjih; delajo ne prvi že od ponedeljka. Sporazumili se niso še. Stavkati nameravajo tudi mesarski pomočniki v klavnici; vodijo se pogovori z gospodarji. — V naši okolici dogodila se je strašna, prav brezsrčna nečloveška prevara. Neki vbogi mladenič zgubil je pri delu v Egiptu razen palcev vse prste na obeh rokah, in poškodaval se tudi na oči. Njegov odvetnik v Egiptu izposloval mu je pri podjetni tvrdki lepo svoto za odškodnino, po odbitku stroškov ostalo bi mu bilo še okoli 25.000 frankov. Posređoval je neki bivši občinski biležnik, ki je znal priprostega reveža tako preslepiti, da dobi samo 5000 frankov in da naj se s tem zadovolji, ker inče bi mogel še manj dobiti. Drugo je spravil sam v žep — poplačal je s tem svoje dolgeve in ostalo mu mu je še 18.000 fr. Zavohal je to neki agent in stvar prijavil, ki si je pa tudi sam od reveža znal izposlovati 20% dobička — katere bo pa gotovo tudi ta trdosrčnež težko vse dobil. Agent-biležnik je obsojen na pet let. Ko je njegova sestra doma zvedela za obsodbo, zgrudila se je od srčne kapi zadeta mrtva na tla. — V teku so v naši okolici še neke druge preiskave te vrste pri nekaterih občinskih uradnikih. — Dosti gnjilega je po Hrvaškem pri takem zistemu.

Koroške novice. Ustrelil se je v Lipju 50-letni tosar Janez Hartlieb. Žganje mu je zmešalo pamet. — Nemška zmagala. Pri obč. volitvah v Lipju nad Vrbo so zmagali nemški liberalci.

Pred porotnike pride jutri 22letni žel. delavec Franc Pavlek iz Boh. Bistrice, pristojen v Petrinjo na Hrvatskem, radi uboja.

Voli zdijali v vlaku. Tovorni vlak, ki prihaja navadno ob 3. uri popoldan na kolodvor na Zidanem mostu, je moral te dni na odprti progi med Loko in Zid. mostom obstati, ker so voli, ki so jih v tem vlaku vozili, v vozu tako zdijali in razbijali, da so celo steno vagona ven vrgli. Prihitevi čuvaji so za silo nekaj kolov pribili okoli volov, da niso naravnost v Savo poskakali. Vlak je imel valed tega kake pol ure zamude. Da ni radovednih gledalcev pomanjkalo, se samo ob sebi razume.

Najvišji obljudeni kraj na južnem Tirolskem je Snežnik (Schneeberg) v Gornji Passeier-ski dolini, kjer je rudokop za srebro, svinec in cink. Selo leži 2480 m. nad morjem. Po zimi je tam 200 do 225 ljudi. Za Veliko noč, po leti pa vsako nedeljo in praznik, prihaja tja duhovnik iz Vranje peči (Rabenstein), kamor bi sicer Snežčani morali tja in nazaj hoditi 5 ur. Zdravnika imajo najbližje v St. Lenartu, kamor hodijo dobri pešci tja in nazaj 11 ur. V selu je cerkva, ena gostilna in nekaj branjarij, kjer si Snežčani oskrbe vse potrebno za življenje. — Pa naj se pravijo naši Trentarji za Triglavom, da ni višjih od njih!

Proslava miru z Buri na Reki. V proslavo miru z Buri je bil včeraj na angleškem parobrodu »Hypathia« na Reki banket, h kateremu so kapitani pozvali angleškega konzula in angleško kolonijo na Reki. Parobrod je okrašen z zastavami in cvetjem in z napisom: »Živio mir«!

Aretiranje dr. Krstića. Poroča se, da je aretirana nezakonska mati priznala umor in je označila dr. Krstića kot so-krivca.

Zdravje v Ljubljani od 25. maja do 31. maja 1902 je bilo novorojenih 25, mrtvorojenih 1, vmrlih 28; med njimi za jetiko 4, vnetjem soplnih organov 2, vsled mrtvouda 3, za različnimi boleznimi 19; mej njimi je tujevc 11, iz zavodov 16; za infekcijskimi boleznimi so oboleli in sicer za ošpicami 6, škrlatice 1, tifuzom 1 in vratico 1.

Razpisane učiteljske službe. Na enorazrednici v Kovorju je do 20. julija razpisano mesto učitelja vodje. — Na dvorazrednici v Boh. Bistrici je definitivno popolniti mesto drugega učitelja. Prošnje do konca junija. — Na dvorazrednici v Dobu je do 3. julija razpisano mesto nadučitelja. — Na enorazrednici v Orehovcu pri Postojni je do 1. julija popolniti eno učno mesto, do istega roka tudi na štirirazrednici v D. M. v Polju ter na enorazrednici v Vrabčah.

V mejnarodni panorami je danes in jutri še videti znameniteja češkega kopališča Marijini vari, Karlovi vari in Elster. Posebno pozornost vzbujajo krasni nasadi, vodnjaki ter kopališke dvorane in slikovita okolica Karlovih varov. — Naslednji teden je na vrsti zanimivo potovanje skozi slikovito Švico do Genevskega jezera. Serija se prične s panoramo Schaffhausena in razgledom na Ren, potem slede Bazel, Curiško jezero, Lucern. Posebno zanimiva je pa železnica na Pilat. Potem sledi Bern, Lausanne, Montreux ter slednjič genevsko jezero. Naravne krasote cele Švice so razdeljene na 20 raznih serij, ki pridejo polagoma na vrsto. — Od 15. junija dalje bodo razstavljeni prizori iz srednje Italije. To bo brčkone zadnja predstava v tej sezoni. — Prihodnja se otvori z drugo polovico septembra.

Najnovejše od raznih strani. Bolgarski knez Ferdinand se v kratkem zaroči. — Novo češko gledališče se zgradi v Kraljevih Vinohradih pri Pragi. — Vulkanični izbruh v Argentini. Iz Lapaz se poroča, da se je v okraju Chico zgodil vulkanični izbruh, ki je uničil dve vasi in je pri tem zgubilo življenje 75 oseb. Erupcija se še nadaljuje. — Afera nadporočnika Matasie Kegleviča. V slučaju, da na interpelacijo v tej zadevi

v današnji seji avstrijske delegacije ne bo ugodnega odgovora, bodo poslanci nemške ljudske stranke zahtevali, naj se dotična obravnava obnovi. — Nemčija proti Poljakom. Iz Berlina se brzojavlja, da je zbornica poslancev sprejela znano kruto predlogo za germanizacijo Poljakov. — New York v nevarnosti. Iz Srednje Amerike in iz Alaske se poroča o novih vulkaničnih izbruhih. Strah med prebivalstvom je vedno večji. — Tudi New York je v nevarnosti. Geologi so 60 kilometrov nad mestom, dalje na spodnjem Hudsonu in na bližnjem gorovju zapazili vulkanične sledove. Abnormalno vreme je v zvezi z dogodki v notranjosti zemlje. — Snežni plaz podul je na gori Grigua vseučiliškega profesorja Riva in nekoga sorodnika laškega ministra zunanjih stvari Prinettija. — Samomer slikarja. Dunajski slikar Mose se je v Benetkah ustrelil. — Louis Daurignac, brat gospe Humbert, ki oskrbuje posestvo Humbertovih v Zaguanu, je, kakor se poroča iz Tunisa, aretiran. — Ustanovitve mednarodnega strankarskega zaklada je sklenil kongres tekstilnih delavcev v Curihu predlagati za to stranko. — Stavka na lvojski tehniki. Naučni minister je odredil, da se tehnična visoka šola v Lvovu zapre, ako dijaki do 10. t. mes. ne pridejo k predavanjem. Tako bi dijaki zgubili eno leto. Na včerajšnjem zborovanju se dijaki še niso udali. — Demonstracije na dunajski tehniki. Profesor Schmid je prekinil svoja predavanja na dunajski tehniki in jih toliko časa ne bo nadaljeval, da bode imel zagotovilo, da se demonstracije proti njemu ne ponove. — 180 ljudij v nevarnosti. Pri premogokopu v Mostu je zlobna roka zaprla ventil, ki dovaja premogokopom v rovu zrak. 180 ljudij je bilo v nevarnosti, da se zaduše. Nek paznik je še ob pravem času zapazil, da ventil stoji in je hitro preprečil nesrečo. — Angležki in Buri. Butha, Dewet in Delalarey nameravajo priti na Angleško, da izposlušajo večjo denarno podporo za popravilo razrušenih burskih domov. »Daily Mail« priobčuje pisma Angležev, v katerih se je sprožila misel, naj Angleži napravijo zbirko, s katero bi se popravilo Dewetu razrušeno domovanje in se mu bi izročila tudi častna sablja. — Napad na procesijo. V Madridu je pobalinska tolpa napadla procesijo. Z divjim krikom se je vrgla na duhovščino ter se hotela polastiti monstrence z Najsvetejšim. Vojaštvo je pravočasno poseglo vmes ter preprečilo nadaljni zločin.

Nov Wolfov greh? Iz »Hlasa Narod« posnemamo sledeče: O binkošti so odkrili v Novem Jičinu Nemci spomenik cesarja Jožefa II. Kot slavnostni govornik bi bil imel govoriti Wolf. Ta je obljubil, potem pa odpovedal ter poslal samo brzojavko. Nemci si zdaj pripovedujejo, da se je Wolf najbrže zbal priti. V Novem Jičinu je baje »podastil« neko »vzhodno-nemško« deklico s svojim prevročim nagnjenjem. Pravijo torej, da se je najbrže zbal njenih sorodnikov, ki bi bili slavnostnemu govorniku, ko bi bil slavil »nemško zvestobo«, lahko postali neprijetli.

Potres v Španiji. V Pedrosa so občutili, kakor se poroča iz Madrida, močne potresne sunke. Predvčerajšnjim je divjal ondi strahovit orkan, katerega je spremljalo tresenje zemlje.

Čez sto let. V Toledo je umrla neka Miss Anna Mott in zapustila čudno oporoko. Mesto bo dobilo po nji tisoč dolarjev in obresti čez sto let, ki jih mora obrniti za parke. Pred sto leti se ne sme denar rabiti, a med tem se mora naložiti na obresti, ki bodo znašale več tisoč dolarjev.

Zeyerovo slavnost so praznovali te dni Čehi na Hradčanih.

Društva.

(Koncert »Mestne godbe« v Kamniku.) Kamniška mestna godba priredi v nedeljo dne 8. junija ob 3 uri popoldne koncert na korist gosp. kapelnika Antonina Vanička na vrtu Fischerjevega hotela. Vstop prost.

Darovi.

Gospé Marija Meden iz Begunj pri Cerknici, Ivana Arko iz Zagreba in Marijana Milavec iz Cerknice, blagovolile so povodom smrti njih matere, gospe Marijane Škrli, podariti tuobčinskim ubožcem znesek 200 K. — Za ta blagodušni dar se izreka p. n. gospém darovalkam tem potom najtoplejša zahvala.

Županstvo občine Borovnica, dne 30. vel. travna 1902.

Župan: Janez Kos.

Za »Dijaški dom« v Celju.

(IV. izkaz.)

Za »Dijaški dom« v Celju so nadalje darovali sledeči č. gg.: Mirko Kožuh, učitelj v Konjicah, pri konjskih rodoljubih nabrano vsoto 115 K; Anton Lednik,

župnik pri sv. Duhu v Ločah, 20 K; Alojzij Kokelj, kaplan pri Novicerkvi 4 K; Gregor Presečnik, župnik na Frankolovem 10 K; Anton Šlamberger, c. kr. notar v Kranju 10 K; Janez Rožman, kaplan v Hajdini pri Ptuj 10 K; Fran S. Cizej, župnik v Šmartnem pri Šaleku 20 K; Jos. Plepelec, kaplan na Prihovi 10 K; Alfons Sket, c. kr. poštar in trgovec v Dramljab 10 K; Fran Zdošek, župnik, Sv. Jurij ob Taboru 20 K; Ivan Apat, veleposestnik v Pondori 10 K; Valent. Tamše, župnik na Ponikvi (p. Oplotnica) 10 K; Miloš Schmid, župnik v Solčavi, 10 K; Rudolf Kolbesen, v Središču 4 K; Franc Omerza, v Kranju 10 K; Franc Podgoršek, policijski svetnik v Ljubljani 10 K; Andrej Maurer, posestnik v Zagorju ob Savi, 10 K; gđna Ivanka Mikuš v Ljubljani 1 K; M. Pahernik, veleposestnik v Vuhredu 200 K; Fr. Stuhel, kaplan pri sv. Tomažu blizu Ormoža 2 K; glavna posojilnica v Konjicah 200 K; J. S. Jakobovič v Središču 5 K; J. Zadravec, posestnik paromlinov v Središču 40 K kot prvi donesek od podpisane ustanovnine po 200 K; Martin Lah, župnik v Sopotu 6 K; F. Repolusk, župnik v St. Vidu nad Valdekom 2 K; Franc Hauptmann, c. kr. profesor v Gradcu 10 K; Ferdo Roš, veleposestnik in župan v Trbovljah 200 K; Jakob Krušic, župnik sv. Andraž, 10 K; Maks Pleteršnik, c. kr. profesor v p. v Ljubljani, 20 K; Jos. Georg, odvetnik v Smarju, 50 K; prevz. mil. g. J. Strossmayer, biskup, Djakovo 200 K; I. Krancič, župnik v Grižah 10 K; J. Janežič, veleposest. v Grižah 200 K; Karol Presker, kaplan v Piščah 10 K. V Ljutomeru so darovali: družba ljutomerski š. š. š. 25 K; gg. dr. K. Chloupek, Seršen, po 20 K; F. Sever, dekan Skuhala, kaplan Srabočan po 10 K; gospa Marija Seršen 8 K; dr. Farkaš, Nina Ivančič, kaplan Ciuba, F. Schneider, Martin Čagran, Janez Vaupotič po 5 K; Maria Kocuvan, Al. Veršič po 4 K; Gab. Postružnik, Hedvika Vaupotič po 3 K; A. Misja, L. Babnik, M. Postružnik, J. Karba, M. Slavič, V. Schneider, Repič, K. Himmelreich, A. Belšak, M. Mohorič po 2 K; Cimerman, Skoliber, Skuhala, Dijak, Karba, Robič, Misja, Murecker, Smodič, Vehar, Kuharič, Rajh, Babič, Mihalič, Košar, Tekonja po 1 K in Volovec 40 vin. Skupaj v tem izkazu: 163640 K.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj, 6. junija. (C. B.) Prihodnja seja gosposke zbornice je v ponedeljek. Če je na dnevnem redu tudi odprava mitnic, ni znano.

Dunaj, 6. junija. Vlada je zopet pričela pogajanja z Mladočehi glede predloge o davku na vozne listke. En del Mladočehov je za to, da se ustrezne vladi, zato ni izključeno, da pride predloga na vrsto še v tekočem zasedanju.

Poznanj, 6. jun. Konferenca poljskega plemstva je sklenila proti vladni predlogi o 450 milijonih za potujčenje Poljakov zložiti velik poljski naseljevalni zaklad v znesku 100 milijonov mark za provincijo Poznanj. Lvovske in varšavske poljske banke so že podpisale 26 milijonov mark.

Dunaj, 6. junija. Protipoljski govor nemškega cesarja je napravil na tukajšnje poljske poslance jako mučen vtisek in mnogo razburjenja. Pričakuje se, da to ne bo brez vpliva na zunanjo politiko avstrijske države.

Dunaj, 6. junija. Bolgarski knez Ferdinand potuje v Petrograd z namenom, da se proglasi za bolgarskega kralja.

Lvov, 6. junija. Dognano je, da je bilo pri izgredih v ponedeljek med policisti in infanterijo ranjenih lahko 40 mož, težko 2 moža, med huzarji 9 mož lahko, 2 težko, en huzar, katerega je množica pretepala, ležečega na tleh, se bori s smrtjo. 33 vojaških konj je nerabnih, ker so jih demonstranti z noži ranili. Vojaštvo je oddalo 27 streliv.

Budimpešta, 6. junija. Avstrijska delegacija se danes posveta o proračunu mornarice.

Berolin, 6. junija. Poslanska zbornica je vsprejela znano vladno predlogo proti Poljakom.

Draždane, 6. junija. (C. B.) Kralja je napadla včeraj silna slabost. Vtrpa mu srce. Zdravniki se boje katastrofe.

Pariz, 6. junija. Čuje se, da je bivši zbornični predsednik Deschanel določen za poslanika v Petrograd, da pa to imenovanje odklanja.

Kronični črevesni katar je bil z redno porabo **Rogaške** kisle vode („Sylvia“) popolno ozdravljen v mnogih slučajih.

Dunajska borza

dné 6. junija.

Skupni državni dolg v notah	101.70
Skupni državni dolg v srebru	101.55
Avstrijska zlata renta 4%	120.85
Avstrijska krona renta 4%	99.80
Ogerska zlata renta 4%	120.70
Ogerska krona renta 4%	97.95
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gl.	1800.—
Kreditne delnice, 160 gl.	690.50
London v ista	240.27 ¹ / ₂
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	117.80
20 mark	23.48
20 frankov (napoleonov)	19.08
Italijanski bankovci	93.60
C. kr. cekini	11.82

Zitne cene

dné 5. junija 1902.

(Termin.)

Na dunajski borzi:

Za 50 kilogramov.

Pšenica za junij	K 9.48	do 9.49
„ „ jesen	8.24	8.25
Rž za junij	7.70	7.75
„ „ jesen	7.03	7.04
Koruzna za junij	5.39	5.40
„ „ juli-avgust	5.42	5.43
„ „ sept.-oktober	—	—
Oves za junij	7.48	7.50
„ „ jesen	6.25	6.26

Na budimpeštanski borzi:

Pšenica za junij	9.05	9.06
„ „ oktober	8.02	8.03
Rž za maj	—	—
„ „ oktober	6.70	6.71
Oves za maj	—	—
„ „ oktober	5.90	5.91
Koruzna za maj	—	—
„ „ julij	5.15	5.16
„ „ avgust	5.22	5.23

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 506.2 m, srednji zračni tlak 736.0 mm

Ura	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrci	Nebo	Podoba v 14 urah
5	9. zveč.	734.7	17.5	sl. jzab.	sk. jasno	
6	7. zjut.	734.6	14.2	sl. s.ah.	oblač.	0.4
7	2. popol.	732.8	18.4	sl. sever	—	

Srednja večerajšnja temperatura 19.4°, normale: 16.6°.

VABILO

na

OBČNI ZBOR

„Vzajemno podpornega društva,

registrirane zadruga v Ljubljani“,

ki bo

v petek dné 20. junija 1902

ob 5. uri popoldne

v društveni pisarni na Kongresnem trgu št. 17.

Dnevni red:

1. Nagovor načelnika.
2. Poročilo o računskem zaključku za III. odsek.
3. Sklepanje o premembi pravil.
4. Slučajnosti.

Za slučaj, da bi bil ta občni zbor neklepčen, vrši se drugi občni zbor dné 4. julija ob 5. uri popoldne v društveni pisarni, Kongresni trg št. 17, z istim dnevnim redom, ter je sklepčen ne glede na število zastopanih deležev.

V Ljubljani, dné 6. junija 1902.

705 1—1

Ravnateljstvo.

POZOR, trgovci in gostilničarji!

Prosim, naročite za poskušnjo 1 zavoj, 5 klg., kranjske salame, katere kakovosti ne boste mogli prehaliti. Kilogram gl. 1.20.

Naročila hvaležno sprejema

Dragotin Novak,

Trebnje.

Razpošilja se proti povzetju.

Iščem učence

za mizarski obrt.

Anton Marguč,

mizar v Škofji Loki.

694 3—1

VABILO

na

VIII. občni zbor

„Okrajne posojilnice v Radečah,“

registrirane zadruga z neomejeno zavezo“

ki se boče vršil

v nedeljo dné 15. junija 1902

ob 3. uri popoldne

v dvorani „Narodnega doma“.

Dnevni red:

1. Poročilo načelnika.
2. Poročilo računskih preglednikov.
3. Odobritev računa za l. 1901.
4. Volitev načelnika.
5. Volitev računskih preglednikov.
6. Prememba pravil.
7. Slučajnosti.

702 1—1

Načelnstvo.

NB. Ako bi bil sklicani redni občni zbor neklepčen, vršil se boče isti dan ob 1/4 uri drugi občni zbor z istim dnevnim redom brezpogojno.

Kupi se hiša

na deželi z zemljiščem ali brez njega, ki bi bila pripravna za trgovino. 695 3—1

Kdo, pov. upravništvo „Slovenca“.

Lepa, suha bukova drva,

24 palcev dolga, prodaja po ugodni ceni

Josip Turk

Ljubljana, Radeckega cesta 1.

Istotam je na prodaj radi pomanjkanja prostora

nov, lep landaver

po zelo ugodni ceni.

704 3—1

698 1—1

Razglas.

Presojevalna jury za dobavo načrtov za zgradbo novega poslopja mestne hranilnice ljubljanske naznanja, da je s terminom 10. majnika t. l. došlo potom konkurence 14 načrov, od katerih so po končanem posvetovanju dne 4. junija 1902 dobili razpisane nagrade naslednji načrti in sicer:

- I. Ceno 1400 kron, geslo „trikrog“, Frančišek Chvojka, stavbenik in J. Pospišil, arhitekt, oba v Pragi.
- II. Ceno 1000 kron, geslo „Veritas“, Antonin Turek, arhitekt v Pragi, in
- III. Ceno 600 kron, geslo „Oktogon“, Vjekoslav Heinzl, arhitekt in stavbenik v Zagrebu.

Poleg tega predlagajo razsojevalci, da se v smislu razpisa natečaja nakupita dva načrta po svoti 500 kron in sicer:

1. geslo: „Radi i šteti“, Vjekoslav Bastl, arhitekt na Dunaju, in
2. geslo: „Iz malega vzraste veliko“, Fran Kaudela, arhitekt in mestni stavbenik v Ljubljani, ter
3. da se pogaja radi nakupa izven konkurence ostalega načrta arhitekta Jos. pl. Vančaš v Sarajevu.

Vsi načrti razpostavljeni bodo javno na vpogled v veliki dvorani „Mestnega doma“ in sicer od 8. do 15. junija 1902 vsak dan od 10. do 12. ure popoldne in od 2. do 5. ure popoldne.

V Ljubljani, dne 4. junija 1902.

Načelnik:

Vaso Petričič.

Koledar
katoliškega tiskovnega društva
v Ljubljani za l. 1902

z jako zanimivo in rabno vsebino, z imenikom učencev za več ko 400 solarjev, z zapisnikom bolnikov, gospodarskim zapisnikom itd. stane v „Katoliški bukvarni“ krasno vezan 2 K 30 h, po pošti pošiljan 10 h. več.

Umetnijski zavod
za slikanje na steklo
B. ŠKARDA v Brnu.

Izdeluje zlasti:
cerkvena okna
različne izvršitve.
Ceniki in strokovni svet brezplačno.
Osemkrat odlikovan s prvimi darili

Novo urejena prva hrvatska tovarna za šaluzije, rolete, lesene in železne zastore na valjoih in kartonaže

G. Skrbieć

Ulica 40 ZAGREB Ulica 40

priporoča svoje na glasu solidne, točne in cene 118 12—5

domače proizvode, odlikovane z največjim odlikovanjem.

Moderni stroji! Brez konkurence!

Ceniki zastoj in franko. * * * Poprave točno in po ceni.